

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการนำแนวปฏิบัติของโรงเรียน ผู้นำการใช้หลักสูตรไปไว้ในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา และผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ที่ผ่านมา แนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

โครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ประการหนึ่งคือ การมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งเป็นแหล่งปฏิบัติการใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง เพื่อให้เป็นแบบอย่าง และเป็นพี่เลี้ยงแก่โรงเรียนอื่น ๆ โรงเรียนเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีความพร้อมทุกอย่างแต่ควรเป็นโรงเรียนที่ครูใหญ่ และคณะครูของโรงเรียนมีความเข้าใจในแนวทาง และอุดมการณ์ของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 และพอใจที่จะปฏิบัติงานในโครงการโดยการช่วยตนเองให้มากที่สุด (กรมวิชาการ 2522 ข : 1) ซึ่งหลักการของโครงการนี้คล้ายคลึงกับหลักการของการจัดตั้งโรงเรียนสาธิต ในสถาบันผลิตครูตั้งที่ สาโรช บัวศรี (2520 : 950) ได้กล่าวไว้ว่า อุดมคติในการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตประการหนึ่งคือ สำหรับเป็นที่ "แสดงให้เห็น" แก่บุคคลทั่วไป หรือที่เรียกว่า "สาธิต" ในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของการศึกษา เช่น วิธีสอน วิธีแนะแนว การทำโรงเรียนประถมศึกษาที่ถูกต้อง

จุดมุ่งหมายของโครงการ

โครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรได้พัฒนาตนเองเพื่อ

1. เป็นแหล่งใช้หลักสูตรประถมศึกษาที่ถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ตาม

แนวทาง และจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

2. เป็นแหล่งวิทยาการให้แบบอย่างในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งโรงเรียนขนาด และลักษณะต่าง ๆ สามารถศึกษา และนำวิธีการไปพัฒนาตนเองต่อไปได้

3. เป็นแหล่งข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา

4. เป็นโรงเรียนที่สามารถส่งเสริมให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองในด้านความคิด และวิธีการที่จะให้การศึกษาแก่เด็ก (กรมวิชาการ 2522 กุ : 1)

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของโครงการจะเริ่มจากจังหวัด และหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียน เลือกโรงเรียน และเสนอชื่อโรงเรียนให้กรมวิชาการ จัดเข้าโครงการจากนั้นกรมวิชาการ จังหวัด และหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียนร่วมกันจัดประชุมชี้แจงแนวทาง และจุดประสงค์ของโครงการแล้วให้โรงเรียนกับไปปฏิบัติงานตามแนวทางที่ตกลงกันได้ ขณะที่โรงเรียนดำเนินการตามแนวทางที่ตกลงร่วมกัน จังหวัด หน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียน และกรมวิชาการ จะให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ โดยการจัดประชุมอบรม ประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ นิเทศ ติดตามผล ศึกษาดูงานซึ่งกันและกัน เพื่อให้โรงเรียนในโครงการสามารถใช้หลักสูตร ได้ถูกต้อง ตามแนวทางของหลักสูตร เมื่อโรงเรียนในโครงการดำเนินงานไปได้ครบหนึ่งปี จังหวัด และหน่วยงานเจ้าสังกัดจะนำผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน ที่ปรับปรุงจากแบบประเมินซึ่งกรมวิชาการร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการช่วยกันจัดทำขึ้น ถ้าโรงเรียนใดผ่านเกณฑ์การประเมินนี้ก็จะได้รับการประกาศเกียรติคุณจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร คือ เป็นโรงเรียนที่พร้อมจะเป็นผู้นำเป็นแบบอย่างในการใช้หลักสูตรแก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้ (กรมวิชาการ 2524 คี : 2)

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาโดยตรงได้แก่ กรมวิชาการ หน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียน และโรงเรียนที่เข้าโครงการซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาทโดยสรุปคือ

กรมวิชาการ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการโครงการ เป็นศูนย์กลางประสานงานโครงการกับจังหวัด หน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียน เพื่อให้แนวคิด และแนวปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน (ศูนย์พัฒนาหลักสูตรฯ 2524 : 4)

หน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียน เช่น จังหวัด กรมเจ้าสังกัดโรงเรียนมีหน้าที่ดำเนินงานของโครงการในขอบเขตความรับผิดชอบของตน ได้แก่ การคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการ การจัดการ และสนับสนุนทางวิชาการแก่โรงเรียนในโครงการ การนิเทศติดตามผลประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในโครงการ และเสนอชื่อโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ได้เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรให้กรมวิชาการดำเนินการต่อ การขยายจำนวนโรงเรียนเข้าโครงการ และการประสานงานกับกรมวิชาการที่เกี่ยวกับโครงการนี้โดยตลอด (ศูนย์พัฒนาหลักสูตรฯ 2524 : 4 - 5)

โรงเรียนในโครงการ

โรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่คณะครู และครูใหญ่ของโรงเรียนสมัครใจที่จะทำงานเพื่อให้เป็นตัวอย่างหรือเป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรแก่โรงเรียนประถมศึกษาอื่น ๆ โดยไม่มุ่งหวังการได้รับความช่วยเหลือ หรือการตอบแทนเป็นพิเศษ กิจกรรมที่โรงเรียนในโครงการจะต้องปฏิบัติได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตรให้เป็นแนวทางเดียวกัน จัดการเรียน การสอน ตามแนวทางของหลักสูตร และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้วยความมานะพยายามอย่างเต็มความสามารถ และให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนอื่น ๆ และให้ความร่วมมือกับ อำเภोजังหวัด ในด้านวิชาการ เช่น การเป็น วิทยากร การให้คำแนะนำ เป็นต้น (ศูนย์พัฒนาหลักสูตรฯ 2524 : 4)

กล่าวโดยสรุปคุณลักษณะของโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา มี 5 ประการ คือ

1. พยายามนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลตรงตามแนวทาง และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ทำงานโดยยึดหลักประหยัด และพึ่งตนเองเป็นประการสำคัญ

3. มีเอกลักษณ์ของตนเองในแต่ละโรงเรียน คือมีลักษณะร่วมที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ แต่กิจกรรมอื่นเด่นแตกต่างกันออกไปแต่ละโรงเรียน

4. มีภาวะผู้นำแบบ collective leadership คือเป็นการระดมลักษณะเด่นหรือความสามารถของทุกคนในโรงเรียนมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

5. เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้จริง คือ จะต้องเป็นตัวอย่างได้นำโรงเรียนอื่นได้ แต่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของโรงเรียน (เอกวิทย์ ณ ถลาง 2524 ก: 9 - 11)

ผลการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร

การดำเนินงานโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาตั้งแต่เริ่มโครงการ สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานเริ่มวางโครงการกลางปีการศึกษา 2522 และได้จัดประชุมผู้แทนจังหวัด เขตการศึกษา และหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียนเพื่อให้ทราบโครงการ และวางแผนทาง เลือกโรงเรียนเข้าโครงการในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2522 แล้วประกาศโรงเรียนเข้าโครงการ ได้เรียบร้อยปลายปีการศึกษา 2522 ในตอนแรกมีโรงเรียนในโครงการทั้งหมดทั่วประเทศ 414 โรงเรียน

ปีการศึกษา 2523 ถือเป็นปีเริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง ในปีการศึกษานี้ กรมวิชาการ จังหวัด และหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียนได้ดำเนินงานร่วมกัน สรุปได้ดังนี้

1. การจัดประชุมสัมมนาบุคลากรโรงเรียนในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ผลการประชุมสัมมนาครั้งนี้ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งระดับกรมเจ้าสังกัดโรงเรียนจังหวัด โรงเรียน วิทยาลัยครู ได้ทราบโครงการ ความคาดหวังของโครงการ แนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน และได้ร่วมกำหนดแผนปฏิบัติงานของแต่ละจังหวัด แต่ละหน่วยงาน ที่ร่วมรับผิดชอบโครงการ และโรงเรียนในโครงการ

2. การปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องกับโครงการระดับจังหวัด และหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียนหลังจากที่ได้ประชุมสัมมนาในข้อ 1 แล้ว จังหวัดและเจ้าสังกัดโรงเรียนในส่วนกลางได้แต่งตั้งกรรมการโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาขึ้นดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติงานของจังหวัด และเจ้าสังกัดโรงเรียนจัดประชุมโรงเรียนในโครงการ จัดทำแผน

ปฏิบัติงานของแต่ละโรงเรียนที่เข้าโครงการ แผนปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2523 และโครงการระยะยาว หลังจากนั้นผู้รับผิดชอบโครงการ หรือศึกษานิเทศก์ในแต่ละจังหวัด หรือเจ้าสังกัดโรงเรียนออกนิเทศติดตามผล ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ส่วนกรมวิชาการออกติดตามผล เยี่ยมเยียนจังหวัด และโรงเรียนในโครงการบ้างเป็นบางจังหวัด และบางโรงเรียน

3. การรายงานผลการปฏิบัติงาน จังหวัด และเจ้าสังกัดโรงเรียน ได้รายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ให้กรมวิชาการทราบอย่างละเอียดพอสมควร และสม่ำเสมอ

4. โครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมระดับจังหวัดของโรงเรียนในโครงการ กรมวิชาการได้วางโครงการนี้เพื่อให้จังหวัดกับโรงเรียน และโรงเรียนกับโรงเรียนได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเป็นระยะ ๆ

5. การจัดประชุมสัมมนาครูที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา จัดขึ้นระหว่าง 25 - 26 พฤษภาคม 2524 เพื่อให้ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดและหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียนพบปะปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาแนวทางในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะในการขจัดปัญหา และอุปสรรค และนำผลงานของแต่ละจังหวัดมาแสดง

6. การเผยแพร่โครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร จังหวัด และกรมวิชาการ ได้ประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการโดยการจัดทำเอกสาร การบรรยาย การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ และกรมวิชาการได้จัดทำสารโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อแจ้งข่าว และผลงานของโรงเรียนในโครงการ ต่อมาเมื่อกรมวิชาการจัดทำสารพัฒนาหลักสูตรและเห็นว่าเพื่อเป็นการประหยัดจึงได้นำสารโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งเสนอเรื่องราวของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร เผยแพร่ในสารพัฒนาหลักสูตรเพียงฉบับเดียว (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร 2524 : 11 - 13)

ปีการศึกษา 2524 จังหวัดหน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียน และกรมวิชาการ ดำเนินการไปตามแผนที่เคยตกลงกันไว้ในการประชุม เมื่อ 25 - 26 พฤษภาคม 2524 คณะกรรมการประเมินผลของจังหวัด และเจ้าสังกัดโรงเรียนได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของ

โรงเรียน ในโครงการ โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กรมวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องยกย่องขึ้น และจังหวัดนำไปปรับขยายให้เหมาะสมกับแต่ละจังหวัดเมื่อคณะกรรมการประเมินผลเรียบร้อยแล้ว โรงเรียนใดที่ผ่านเกณฑ์ให้เสนอเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา (สมชาย (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร 2524 : ปกหลัง) ปรากฏว่ามีโรงเรียนในโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรได้ในรุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 180 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 15 มกราคม 2525 : 1 เมษายน 2525)

ปีการศึกษา 2525 คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งมีผู้แทนของกรมวิชาการ หน่วยงานเจ้าสังกัดโรงเรียนส่วนกลาง และผู้บริหารโรงเรียนในโครงการบางโรงเรียนเป็นกรรมการ มีความคิดว่า มีโรงเรียนประถมศึกษาอีกจำนวนมาก ที่ไม่ได้เข้าโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา แต่โรงเรียนเหล่านี้สามารถใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง และคิดน่าจะจะเป็นแบบอย่างในการใช้หลักสูตรแก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้แล้ว และบางโรงเรียนอาจจะใช้หลักสูตรได้ดีกว่าโรงเรียนในโครงการด้วย สมควรจะประเมินให้โรงเรียนซึ่งได้มาตรฐานดีเหล่านี้ เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรได้ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าโครงการมาก่อน (ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา 2525 : 57) เนื่องจากโครงการนี้ไม่สามารถที่จะรับโรงเรียนทั้งหมดเข้าโครงการได้ เพราะมีข้อจำกัดเรื่องกำลังคนที่รับผิดชอบโครงการ งบประมาณ และเป็นการเริ่มโครงการใหม่ จึงรับโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาระหว่าง วันที่ 26 - 28 เมษายน 2525 ณ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการ เพื่อสรุปผลงานในปีการศึกษา 2524 และวางแผนปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2525 และปีต่อ ๆ ไป ที่ประชุมได้พิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการในอันที่จะทำให้กว้างไกลออกไป ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของอนุกรรมการอำนวยการโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรจึงตกลงร่วมกันว่า ให้ผู้รับผิดชอบโครงการในแต่ละจังหวัด หรือแต่ละสังกัด สามารถนำเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรไปใช้ประเมินโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป โดยใช้วิธีการ และเครื่องมือเดียวกัน ถ้าโรงเรียนนอกโครงการโรงเรียนใดผ่านเกณฑ์การประเมินดังกล่าวนี้ ก็เสนอชื่อให้กรมวิชาการเสนอกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เป็นโรงเรียนผู้นำ

การใช้หลักสูตรได้ และเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2525 เป็นต้นไป (กรมวิชาการ 2525 : คำนำ) และกลางปีการศึกษา 2525 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเกียรติคุณให้โรงเรียนในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรอีกจำนวน 116 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา : 14 ธันวาคม 2525)

ปีการศึกษา 2526 ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการทุกฝ่ายดำเนินงานไปตามแผนปฏิบัติงานของโครงการที่เคยตกลงกันไว้ในการประชุมผู้เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เมื่อวันที่ 26 - 28 เมษายน 2525 และในกลางปีการศึกษา 2526 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเกียรติคุณให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรอีกจำนวน 953 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา : 2 สิงหาคม 2526)

ปีการศึกษา 2527 องค์การยูนิเซฟ เล็งเห็นคุณค่าของโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา จึงได้ให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่กรมวิชาการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในการขยายโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เข้าไปในพื้นที่อำเภอเป้าหมาย ตามโครงการเตรียมชุมชนเพื่อรับบริการขั้นพื้นฐาน จำนวน 60 อำเภอ ใน 32 จังหวัด มีโรงเรียนเข้าโครงการ 427 โรงเรียน (กรมวิชาการ 2527 : 1) โดยมีเหตุผลจุดมุ่งหมาย และวิธีการดำเนินงาน เช่นเดียวกับโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ

บทบาทของโรงเรียนที่ได้เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา

หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้โรงเรียนในโครงการเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรแล้ว โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรแต่ละโรงเรียนก็พยายามที่จะปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ในการพยายามเผยแพร่หลักสูตร เป็นตัวอย่างในการใช้หลักสูตรแก่โรงเรียนอื่น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเป็นวิทยากรในการประชุมอบรม ประชุมสัมมนา เป็นศูนย์รวมเผยแพร่หลักสูตร ให้บริการสื่อการเรียนการสอน เป็นแหล่งศึกษาคูณทางด้านหลักสูตร เป็นพี่เลี้ยงแก่โรงเรียนอื่น ๆ เป็นต้น (กรมวิชาการ 2525 : 24, 30, 37)

แนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาจะเป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรได้จะต้องปฏิบัติได้ตามแนวปฏิบัติ 3 ประการ คือ

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามข้อกำหนดของจุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร หมายความว่า พัฒนาเด็กทุกด้าน สอนตามหลักสูตรหมายถึง สอนทุกกลุ่มประสบการณ์ สอนโดยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งรายบุคคล และเป็นกลุ่มจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียน เช่น ห้องสมุด การฝึกให้นักเรียนทำงาน การฝึกหัดนิสัย ฯลฯ
2. จัดกิจกรรมการเรียนได้เหมาะสม และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของนักเรียน และเหมาะสมสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่
3. จัดกิจกรรมได้ดีเด่นจนสามารถเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ได้

(กรมวิชาการ 2527 : 15 - 16)

จากแนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรทั้งสามประการดังกล่าว กรมวิชาการจึงร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการได้จัดทำรายละเอียดของแนวปฏิบัติออกมาเป็นแผนประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ซึ่งมีประเด็นย่อย ๆ แบ่งเป็น 5 หมวด คือ

หมวดที่ 1 อาคารสถานที่และสภาพบริเวณทั่วไป

1. สนามและบริเวณได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้ประโยชน์ได้เสมอ มีความสะอาดเรียบร้อย และร่มรื่น
2. อาคารเรียนอาคารประกอบ โรงฝึกงาน โรงอาหาร ได้รับการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้ประโยชน์ได้เสมอ มีความสะอาดเรียบร้อย
3. นักเรียนทุกคนได้มีส่วนรับผิดชอบดูแลรักษาอาคารสถานที่
4. การใช้ทรัพยากรตกแต่งอาคารสถานที่เพื่อประโยชน์ด้านการเรียนการสอนตามหลักสูตร
5. ห้องเรียน ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี นาฏศิลป์ ห้องจริยศึกษา ห้องครุใหญ่ ห้องพักครู ห้องพยาบาล ห้องรับแขก ได้รับการดูแลรักษาอย่างดี และใช้ประโยชน์

ค้ำค่า

6. บริการด้านสุขภาพสำหรับครู และนักเรียน เช่น น้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำห้องส้วม และที่เก็บของ
7. การจัดบริการห้องสมุด หรือมุมหนังสือหรือแหล่งวิชาอื่นเพื่อค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียน
9. การใช้อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบริเวณทั่วไปของโรงเรียน บริการชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ตามความเหมาะสม

หมวดที่ 2 บุคลากร

ผู้บริหารโรงเรียน

1. มีการพัฒนาตนเอง ศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ เกี่ยวกับหลักสูตร และการสอน
2. สนับสนุนช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. บริการด้านเอกสารหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน
4. ตรวจสอบ และชี้แนะการใช้เอกสารหลักสูตรของครู
5. การบำรุงขวัญ และกำลังใจแก่ครู
6. จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนของครูที่สอนทั้งใน และนอกโรงเรียน
7. จัดประชุมครูเพื่อพัฒนางานวิชาการ
8. ประชาสัมพันธ์ เรื่องการใช้หลักสูตรแก่ผู้ปกครอง และชุมชน
9. จัดให้มีเครื่องมือประเมินผลการเรียน (แบบทดสอบ) แบบสำรวจรายการ แบบจัดอันดับคุณภาพ)
10. ส่งเสริมให้ครูนักเรียนมีชีวิตแบบประชาธิปไตย และเลื่อมใสการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
11. จัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมในท้องถิ่น
12. เข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร

- เรียน
13. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
  14. เอาใจใส่ในการดูแล อบรม ฝึกฝนนักเรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน
  15. สามารถดัดแปลง หรือจัดหาทรัพยากรที่หาได้ในท้องถิ่นมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน
  16. ใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธีมาประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม
  17. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
  18. ใช้เอกสารหลักสูตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นปัจจุบัน
  19. มีบุคลิกเป็นประชาธิปไตย
  20. มีการปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ
  21. มีการวัดผลการเรียนของนักเรียน และรายงานให้ผู้ปกครองทราบ

นักเรียน

- แข็งแรง
22. นักเรียนได้รับการบริการด้านสุขภาพอนามัย และมีสุขภาพสมบูรณ์
  23. การแต่งกายสะอาด เรียบร้อย ตามสภาพ
  24. อารมณ์ร่าเริง แจ่มใส และมีความรู้สึกรักอยากมาโรงเรียน
  25. นักเรียนรู้จักตนเอง และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
  26. นักเรียนมีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา และการทำงาน
  27. กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องอย่างเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส
  28. มีลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตาม มีวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม และใช้ชีวิตแบบประชาธิปไตย
  29. มีความรับผิดชอบ อุตุน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ ต่อหน้าที่ การงานที่ได้รับมอบหมายทั้งใน และนอกโรงเรียน
  30. มีกิริยา วาจา สุภาพอ่อนน้อม มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ

และคำนึงถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม

31. กระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และมีนิสัยแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

หมวดที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอน

จุดประสงค์

ในกิจกรรม

1. จัดการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ถูกต้อง หรือเหมาะสมตาม
3. จัดการเรียนการสอนในแนวทางที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม
6. กิจกรรมการเรียนการสอนใช้กระบวนการกลุ่ม
7. การปกครองชั้น และบรรยายภาคเป็นแบบประชาธิปไตย
8. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนกล้าคิด

กล้าพูด กล้าทำในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

9. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมความสามารถเป็นรายบุคคล
10. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์และชื่นชมในผลงาน

11. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
12. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สภาพสิ่งแวดล้อม สภาพสังคม

และชีวิตจริงในห้องเรียนเป็นสื่อ

หมวดที่ 4 กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะที่ดี

ตนเอง

1. มีกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และความมีวินัยใน
2. มีกิจกรรมส่งเสริมความกล้าในการแสดงออก และความคิด

ริเริ่มสร้างสรรค์

3. มีกิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และการเสียสละ
4. มีกิจกรรมส่งเสริมความขยัน อดทน ประหยัด และออม
5. มีกิจกรรมส่งเสริมความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
6. มีกิจกรรมส่งเสริมความนิยมไทย
7. มีกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี การรู้แพ้ รู้ชนะ และการให้อภัย
8. มีกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
9. นักเรียนมีส่วนวางแผน รับผิดชอบ ดำเนินการ และประเมินผล

ร่วมกับครู

และท้องถิ่น

10. มีการใช้เวลา และโอกาสจัดกิจกรรมได้สอดคล้อง กับเหตุการณ์

หมวดที่ 5 กิจกรรมดีเด่น

1. นักเรียนมีความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม
2. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร
3. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น
4. จัดทำแผนดำเนินงานของกิจกรรมอย่างมีระเบียบ และมีวัตถุประสงค์
5. กิจกรรมที่โรงเรียนจัด ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของ
6. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของนักเรียน
7. กิจกรรมที่โรงเรียนจัด ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดี
8. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
9. กิจกรรมที่โรงเรียนจัด ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับ

ที่ชัดเจน

นักเรียน

นักเรียน (กรมวิชาการ 2527 : 96 - 107)

สรุปได้ว่า แนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษา ควรที่จะให้โรงเรียนประถมศึกษาอื่น นำแนวปฏิบัติของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาไปใช้ด้วย เพื่อจะช่วยให้การใช้หลักสูตรประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาอื่น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรเป็นโครงการซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ เพิ่งริเริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2522 จึงมีผู้วิจัยเรื่องนี้เพียงสองเรื่อง คือ

เดือน พงษ์วาทอง (2526 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารทางวิชาการของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 พบว่ากิจกรรมการบริการที่โรงเรียนผู้ทำการใช้หลักสูตรประถมศึกษาจำนวนมากที่สุดให้บริการคือ การเป็นแหล่งศึกษาดูงานการใช้หลักสูตร และโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ให้บริการแก่โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันมากกว่าโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียน

สายสมร ศิวินเกษ (2525 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 7 พบว่า ผู้บริหาร และครูสามารถใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง นำเทคนิคการสอนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสนอแนะไว้ในคู่มือไปใช้ได้ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ดี แต่ก็ยังมีปัญหาบ้าง เมื่อมีปัญหาก็จัดประชุม และพิจารณาแก้ปัญหาเป็นคราว ๆ ไป

จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรเป็นโรงเรียนที่สามารถใช้หลักสูตรได้ดี และให้บริการดูงานแก่โรงเรียนอื่น ๆ อยู่แล้ว ซึ่งโรงเรียนที่มาดูงานมีทั้งโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน และกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ เป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรได้มีโอกาสทำหน้าที่เป็นตัวอย่างในการใช้หลักสูตรแก่โรงเรียนอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว แต่การดูงานหรือการเผยแพร่หลักสูตรของโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ยังไม่มีผลสรุปปรากฏชัดว่า เมื่อโรงเรียนในกลุ่มหรือโรงเรียนอื่น ๆ มาดูงานแล้วจะสามารถนำไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด เรื่องนี้จึงเป็นประเด็นที่นำศึกษาเพื่อจะให้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรด้วย